

A BOLDOGSÁG RELATÍV

DOI 10.35402/kek.2024.3.24

Absztrakt

Ma már nem olvasok sci-fit. (Pedig 20 éve még írtam is.) Unalmasak, közhelyesek lettek, már nem a tiszta fantázia, hanem a spekuláció termékei elsősorban. A tudomány beérte az irodalmi fantáziát, és most már egymás mellett totyognak tovább. Érdelemes úrcélok fényév-milliókra lehetnek, űkunokáink se fogják látni őket. Persze, mint lehetséges jövő, sosem is érdekelték engem, s mint krimik sem. Csak az ember érdekelt, a földi, aki valamivel szokatlanabb környezetben érez, beszél és cselekszik, valamint a másik ember, aki az egészet kitalálta. Idelenn. Az „űrözés” tehát, ami ma folyik, nem futurologia, hanem valami más. De mi? Ezen a kérdésen is elmélkedik ez az esszé-tárca, egy kicsit mosolyogva, bár ez nem indokolt.

Kulcsszavak: sci-fi irodalom, tudomány, fantázia

Abstract

I don't read science fiction anymore. (In fact, I even wrote it 20 years ago.) They have become boring, commonplace, no longer the product of pure fantasy, but primarily of speculation. Science caught up with literary fantasy, and now they continue to toddle along side by side. Worthy space targets can be millions of light-years away, and even our great-grandchildren will not see them. Of course, as a possible future, I was never interested in them, nor as crime novels. I was only interested in man, the earthly man who feels, speaks and acts in a slightly more unusual environment, and the other man who invented it all. Down here. So the „spacecraft” that is going on today is not futurology, but something else. But what? This essay-feuilleton reflects on this question as well, smiling a little, although this is not justified.

Keywords: science fiction literature, fantasy, science

Még a boldogság is viszonylagos. Ezt annak ellenére, vagy éppen azért gondolom így, mert mostanában olvastam, hogy a kozmikus fizika legújabb sejtései szerint az einsteini általános relativitáselmélet már nem úgy érvényes, ahogy születésekor, száz

éve, amikor a kortársak még semmit sem értettek belőle, meg az univerzum fekete anyagából. Mára viszont, hogy végre megértettük (talán), ahogy az új tudásokról általában is: a kérdőjeleink szaporodtak meg.

A minapi decemberben például egy sikeres japán üzletember („szociálisabb” megnevezéssel: műgyűjtő divatmágnás), Maezava Juszaku (meg az asszisztense), a kazahsztáni Bajkonurból kiindulva egy profi orosz űrhajós társaságában kereskedelmi célú kiránduláson járt az űrben, két járvány-hullám között, feltehetőleg tokiói tőzsdeszünetben. Szójúzzal utaztak – mintha csak azt mondanám: Zsigulival vagy Toyotával, olyan klasszikus hangzású a jármű neve –, és hét óra szabad űrrepülés után tizenkét napot töltöttek a Nemzetközi Űrállomáson aktív pihenéssel, s a képek szerint: **boldog** életvezetéssel. De talán némi szorongással is, hiszen az űr mégis csak az üresség szinonimája – nyelvtanilag legalábbis...

Csak történeti dokumentumként említem, hogy éppen 55 éve, három megelőző, technika-ilag sikertelen kísérleti repülés után, 1967 tavaszán szállt fel a Szójúz-1 az új Szójúz-program legelső emberes útjára, szűk két nap időtartamra. Nyilván vannak szempontok, amelyek szerint az az űrút is sikeres volt, hiszen a hajó visszatért, de maga a kabin legvégül a földre csapódott, és Vlagyimir Komarov mérnök-tesztpilóta szörnyethalt. Ne feledjük: akkor épp három hónappal voltunk az Apollo-1 sokkoló katasztrófája után, amikor is a három amerikai úttörő – miután megfulladtak szénmonoxidtól – benn égett a szkafanderében egy egyszerű, start-szimulációs, üzemanyag nélküli teszt során, még a földön, hetekkel az új Apollo-program kitűzött, első, úgynevezett „emberes” rajtja előtt. Fej fej mellett – igen, ilyen egy igazi „verseny”! Bár van, aki inkább így fogalmazna: hidegháborús fegyverkezési űrhajtsza. A „Hold-háborút” amúgy Kennedy hirdette meg még 1961-ben, de persze volt hozzá „partnere” is. Nyilván még nem számolták (s különösen a két virtuskodó „fél” adatait nem adták) össze, mennyit nyert – főképpen a tudomány és a technika – azokon a harcos évtizedeken. Ámbátor valamennyit, több-kevesebbet, valószínűleg még a festőművészet, a sportlövészet és az összehasonlító

finnugor nyelvészet, de talán még a kihaló balatoni nádaratás is nyert az űrverseny oldalszálain, ha erősebben megkutatjuk, de végül is: értelme sem lenne a végső mérlegkészítésnek, már az összevethetetlen-ségek okán sem. Ahogy a nagy földrajzi felfedezésekről sem készülhet „objektív” összesítés soha...

Maga Komarov azonban előre sejtette a sorsát – egy amerikai lehallgatóállomáson is rögzített rádióbeszélgetés szerint. A tartalék kozmonauta, bizonyos Jurij Gagarin előzőleg egy 200-as hibajegyzéket írt az űrkapszularól, s a levelet a KGB-n keresztül (amely szervezet, lám, még az űrrepülésben is fontos „szakmai” szerepet játszott) megpróbálta eljuttatni Brezsnyev főtitkárnak, de valószínűleg sikertelenül: el akarták halasztatni a startot. (Gagarin különben csak egy évvel élte túl ezt az eseményt!) A második űrhajó, a Szójuz–2 indulását viszont – amely másnap rajtolt volna háromfős személyzettel, akik közül ketten a tervek szerint egy űrséta után a Szójuz–1-gyel tértek volna vissza – szerencsére elhalasztották, technikai hibák miatt. Azokból azonban, sajnos, egy hosszú sorozat sújtotta az első hajó rövid utazását: nem nyíló napelemtáblák, nyolc órás rádiónémaság, sikertelen manőverezések, fékezőrakéta gyújtáshibák, ki nem nyíló fékezőernyő, sőt többi. Amúgy Komarovnak korábban volt már egy sikeres űrrepülése harmadmagával a Voszhoz–1-en, az akkor új Voszhoz-program első „emberes” útján, hatalmas nemzetközi dobverés és elismerés mellett, amelyről aztán csak később írták meg, hogy a három szakfandert itthon kellett hagyniuk, mert nem fértek volna el a kabinban, ahol szinte pelenkát is alig tudtak cserélni helyszükében. De nyilván nem a kényelemvágy röptette őket sem... Azt viszont elmondhatták, hiszen akkor mind életben maradtak, hogy bár még Hruscsov főtitkár búcsúztatta őket, már Brezsnyev főtitkár integetett visszatérésükkor.

Természetesen senkinek sincs, és nem is lehetett kétsége a tekintetben, hogy az űrúttörőség (még űrverseny vagy űrháború nélkül is) megköveteli a maga áldozatait, hőseit, kihívásokat vállaló küldötteit – mindegyik birodalom-építő új űrhatalom oldalán, s valószínű, ma is még csak töredékét ismerjük a kudarcoknak. Eddig százhetvennégy halottat vallottak be (2022), mint az űrkatasztrófák közvetlen áldozatait – egy nagyobb ügyet még a kínaiak is –, de ki tudja, hány lehetett még a közvetlen „elesett,” meg a sebesült űrkatona! A szóbeszédék (a sok vélt meg bizonytalan tanúval együtt) nyilván még a fantáziánkat is felülmúlják, kezdve a történeteket már a németekkel, s még az 1940-es évektől, s azóta is mi minden történhetett fent és

lent azokkal az elképesztő, hihetetlen szerkezetekkel meg a rajtuk, bennük, körülöttük munkálkodó személyekkel. De ettől még szabad csodálni vagy tisztelni – is – a résztvevőket: élőket, halottakat... régieket, maiakat...

Pár hónapja például egy másik űrbrigád is felszállt egy Föld körüli pályára, az Elon Musk Tesla-vezér toborozta civilek, a NASA és a SpaceX magánrakéta vállalat közös szervezésű útjára. Az Inspiration4 elnevezésű űrhajó-kapszulában ültek meg lebegtek három napon át. (A név egy sor lelkesítő értelmezést és fordítást sugall, nekem mégis valahogy az egyszerű orvosi fogalom, a belégzés jutott eszembe róla elsőnek – nyilván a saját biológiai korlátaim miatt.) Az „űrúrvezető” egy Jared Isaacman nevű milliárdos volt, aki a részvételi jegyet kábé 200 millió dollárért váltotta meg magának, és három „átlagosan” amatőr asztronauta-társának – egy ráktúlélő orvos-asszisztensnek, egy „közép-földi” geológusnak, és egy veterán katonatisztnek –, akik űr-ügyben valamelyest mind érintettek voltak, de azért külön is képezték őket hat hónapon át. Egyébként a nem is olyan rövid űr-tor-túrára – a bolygón időközben nemzetközivé lett pandémia ellenére (vagy éppen azért?) – 135 országból 5200 fizető ügyfél jelentkezett (vagy csak ennyi került a véglistára), de persze egyelőre fent kevesebb volt a szabad hely, mint lent, ezért valahogy még közülük is kiválogatták (s nem sorsolták, úgy tudom), ki szállhat be a Crew Dragon űrhajóba, hogy a Falcon-9 rakéta a mennybe repítse. Szilveszter hajnalán, más témánk nem lévén éppen a szerencsét hozó lencseleves mellett, erről is beszélgettünk középkorú barátaimmal, s meglepett, hogy hatunkból öt szintén szívesen felrajtolt volna a magasba, akár már mostanában is. *(Mit nem adnék a Föld látványáért!* – mondta egyikük, igaz, ő bérből és fizetésből élő közalkalmazott.) Nekem meg eszembe sem jutott volna! De vajon akkor most önismereti deficitem van, vagy már tényleg olyan öreg vagyok, hogy talán nem is írhatnék többé verset se, mivelhogy – e jelzés szerint – már jócskán elhagyott a mindig kezdeményező úttörőerőm, s lebomlóban van a józan ész is gyakran hanyagolni kész fantáziám, ami szintúgy az ifjúság és a költőség egészséges tünete. Pedig hány örültségben voltam benne életemben, hagyományos logikával szinte igazolhatatlanokban is, hogy mást ne említsek (magamnak), mint például az Első Magyar Mount Everest Expedíciót vagy 25 éve – civilként. Mostanra meg már nem maradt bennem semennyi „cselendzs” vagy felbuzdulás sem? Pedig amikor Gagarint lőtték fel egy egyfordulós

körütra a Voszto-1-gyel, a Voszto-program állítólag első „emberes” útjára – voltam vagy tizenegy éves –, lelkes (vagy vonalas?) verset írtam vonalas irkafüzetembe, első dugattyús öntöltő-tollal, pacamentes (s csak szerintem) szép zsinórírással: *Fellöttek egy űrhajót a légbe, /Szállt, repült, repült, /Így a Szovjetunió végre a világ élére került...*

Ha kérhetem, ezt a pár sort most ne elemezzük se esztétika, se tartalom oldaláról, inkább folytassuk azzal, hogy egyébként az imént említett égi munkaudülés-féleségből – majdnem 30 ezer kilométeres menetsebességgel kerülgetve a földet 585 km magasban – nemrég még 10 perc úgy 700 millióba került, persze minden kört (napi tizenötöt) előre kifizetve. A fajlagos költségek azonban idővel nyilván csökkenhetnek, bár most még nem próbálnám meg kiszámolni, hány év múlva lesz várható a mindennapi nagyközönség számára is egy megfizethető moon-light-flight, vagy a „fapados” lodgement a Space Station kényelmetlenségében. (Akár mindjárt az úgynevezett Turizmus Szatellit Számlák nevű új, hazai, utazás-támogató rendszer jóvoltából is.) Viszont azt elmesélhetem, hogy az elmúlt nyáron engem is elvitt egy barátom (együtt a gyerekemmel) egy nagy égi körre a Balaton fölé kétmotoros kis Skyhawk repcsijével egy kétórás kiruccanásra – ingyen. (Bár ugyan pár tízezerért felvisznek bárkit a hivatásos repsetáltatók is. Kicsiben a világűr? Nagyon kicsiben!) A barátom egyszer még a botkormány is elengedte, s hagyott vezetni pár percig, amitől ugyan (elnézést a nem szalonképes, de a megállíthatatlan televíziós celebkultusz miatt erősen terjedő közbeszédbeli trágárság által mára szinte már használaton kívülre szorított kifejezésért) nem „tojtam össze” magam ijedtemben, vagy legalábbis nem vallottam be, hogy igen, de egyszerre csak rettenetesen szédülni kezdtem odafent a magasban, két kilométeren. Bár lehet, nem a légnyomástól vagy a belégzés nehézsége miatt, hanem csak az inspirációtól: a rám zuhanó feladattól és felelősségtől. A politikusok meg a túl gyorsan milliárdosulók biztosan jól ismerik ezt az érzést...

A Musk által finanszírozott űrtúra „ülőhelyeire” tehát jócskán volt fizetőképés kereslet, ha nem is mindenki tudott eladni hozzá öt milliárd dollárnyi részvényt szinte felfoghatatlan értékű saját értékpapírjaiból, ahogy a Tesla-király tette. Habár, az elemzők szerint, a világ leggazdagabb emberének – a tudatos vagyoncsökkentés és részvényvagyon-vesztés ellenére – ez évben is jelentősen nőtt a bevétele, de még a részesedése is magában a Tesla-vállalatban. Ő tehát hamarosan megint a „pénzénél lesz” (ami

majd’ 300 milliárd dollár), hiszen különben is: további ürtevei vannak. Nemrég az is előfordult velem, ahogy időnként más, hozzá hasonló közszereplőkkel is, hogy 20 milliárd dollárt veszített egy ügyleten vagy ügyön, bár ez szinte már közgazdasági lehetetlenség, hiszen éppen hogy az ellenkezője tűnik valóságnak, hogy csak a szegényeknek fog, ha költenek és használnak a „megtakarításukból”, a gazdagoknak, de különösen a nagyon vagyonosoknak szaporodást hoz, ha csak hozzányúlnak is valamelyik tőkájükhöz. Olyan ez, mintha a kés kopna fafaragáskor, de a bélszín vágásánál még élesedne is. És nem kell feltétlenül demagógnak lennie az embernek, ha megjegyzi halkán, tárgyilagosan, hogy ma a földvilágon egy-egy ilyen besorolású, sikeres „húsvágó” személyre legalább egy fél országnyi, amúgy esetleg tehetséges fafaragó vagy favágó jut. Meg azt, hogy a világ tíz leggazdagabb embere – csupán csak a pandémia kezdete óta is – együttesen több mint kétszeresére növelte a vagyonát, ami mára elérte a legszegényebb három milliárd földlakó privát tulajdonainak összességét. (Musk egyszemélyes szorzója ebben az összehasonlító statisztikában a 10-es volt, de mint minden másik, még ez a megdöbbentő szám is: relatív!)

Egyébiránt a kommentátor a tévében egyenesen az első holdra lépéshez hasonlította ennek a kis űrútnak a jelentőségét, s történetesen a hősök tényleg éppen ugyanonnan rajtoltak el. *Ez az emberiség jövője* – jelentette ki lelkesen és magabiztosan, bár lehet, verset nem írt –, *Armstrong és Aldrin útján haladva*. Az Apollo-11 harmadik űrhajósának a nevét nem is említette, pedig Collins akkor, a biztonságos munkamegosztás részeként, a keringő parancsnoki hajóból nézte végig magát a holdsétát, 120 kilométeres magasságból, kezét valószínűleg mindvégig a segítségnyújtó gombon vagy fogantyún tartva, s reménykedve, hogy nem egyedül kell majd visszaindulnia a Földre. Mégis, ma már legföljebb csak véletlenül hallhat, olvashat róla a kíváncsi kortárs. Ahogy a mostani civil űrmászók neveit sem tanuljuk meg, talán még ha véletlenül leestek volna, sem. Megjegyzem: 1993 nyarán egy autóból néztem én is a Kennedy rakétapályaudvar közelében, ahogy pár kilométer távolságban az égbe szállt az akkor utolsó (sorban az ötödik) Endeavour űrsikló. Az új járműcsaládot a Challenger 1986-os katasztrófája után kezdték építeni az amerikaiak. Emlékszünk, ugye, hiszen ma már rengeteg részletét ismerjük annak a földi űrszerencsétlenségnek is: a tömítőgyűrűk hibájától, a fagypon alatti indításon át, az emberi tényezők soráig. De alig 73 másodperc telt

el a rajttól a robbanásig! Kellhet-e erősebb bizonyíték az idő „múló” relativitására?

Viszont a legelső igazi űrcivil, Christa McAuliffe tanárnő akkor az egész világ személyes ismerőse lett pár hét alatt. De vajon hány hónapig tartott a hírnév, mennyivel élte túl őt magát? S a hősök félnek-e? Hát te milyen halált szeretnél magadnak? Kérdések, válaszok, csendek... de hát ki gondolt ilyenkor ezekre? Egy fényes új rajtnál arra a fekete napra ki asszociál? Ahogy a Columbia 2003-as, 28. küldetésére sem – s a másik hét, többnemzetű halott-hősre, tekintet nélkül nemre, felekezetre, bőrszínre, hivatásra. Amikor is már az indulás 82. másodpercében, mikor egy burkolatról leváló kis szigetelésdarab a szárnynak csapódott, eldőlt az attól kezdve 16 napon át sikeresként ünnepezt űrutazás sorsa... csak még nem tudták se fent, se lent. Vagy tudták mégis?! Mennyi millióan bámulhatták megbabonázva akkor élőben – a halált! A lenyűgöző képsorokat a képernyőn: heteken keresztül, majd a letaglózó pillanatok, ahogyan egyszerre csak égő fénycsikokká szakadt szét annyi élet és munka, megannyi pénz és tudomány... hatvanegy kilométer magasban, tizennyolcszoros hangsebességgel lépve be a texasi légtérbe...

Szeretném hinni, hogy mások is gondoltak ezekre a „népi”, ha nem is civil hősökre, amikor ott állt a miénkkel együtt az a több száz gépkocsi a floridai országúton, s mindnyájan az égre meredtünk áhítatosan és büszkén, aztán meg ujjongtunk és tapsoltunk, pedig az a repülés is a nagyon sokadik volt már a sorban, csak amerikaiakból is több száz fordult meg az űrben csupán azokban az években. Mára pedig lassan megtelik már az egész glóbusz űrközpontokkal, űripari cégekkel, birtokukban különféle nevű és fajtájú repülő-gépezetek százaival – Brazíliától Indiáig, a guyanai támaszponttól a csiucsüani űrkikötőig mindenféle. Ma már akár pár hét is alatt átalakítanak egy hagyományos űrrepülőtérré, a föld körüli pályára történő kilövések száma pedig évről évre meredeken emelkedik, ma már repülőgépről is képesek vagyunk űrrakétát indítani, s egyre nagyobbak lesznek maguk a felküldött űrobjektumok vagy kitelepített űrinfrastruktúrák is. Miközben 23 000 darab baseball labdánál nagyobb tárgyat ma már földi űrszemétként tartanak számon az űrtérképek. A még kisebb darabokat egyelőre nem jegyzik, bár nem valószínű, hogy volna fent eszköz, amely kibírná, ha ezekből egy is beleütközne akkora sebességgel, ahogy azok ott körözhetnek. Talán ideje volna takarítani is már! Bár úgy hallom, ezt sem én találtam ki: készülődnek már maszek

űrlogisztikai „pucolócégek” is. Egyszóval: üzleti üzemmódra kapcsol az űr is lassacskán. Vagyis inkább: gyorsacskán.

De mint utólag megtudtam, abban a bizonyos űrszerkezetben akkor, '93-ban éppen ember sem tartózkodott. De aztán 1997-ben már megint ott ültem egy kocsiban Cap Canaveral közelében, fűkészve az eget, s ha nem is voltam izgatott, de bevallom, újra megérintett a dolog – űrszele: de hát az ember tényleg szinte önkéntelenül is lelkesebb... amíg fiatalabb! Pedig akkor még nem is tudtam, hogy egy év múlva már készen lesz az imént emlegetett, s ma már néha tényleg félig-civilek által is látogatott Nemzetközi Űrállomás is. Nem-zet-kö-zi... milyen jó szó ez, mégis mennyi minden rossz is tapadt hozzá csupán csak az elmúlt száz év alatt is! De azért sok minden szépet is várunk még tőle... Elon Musk például, az ő Starship nevű űrhajójával, akarom mondani: űrhajójával hamarosan már tömegeket szeretne a súlytalan térbe szállíttatni, és soros magánturnéjára akár már 2023-ban sor kerülhet, a Hold megkerülésével. Míg ugyanakkor a másik már említett pénzgazda maszek japán űrúttulajdonos is nyolc másik személy költségeit vállalta el már jó előre, a következő menetire, amely már a Teslákkal közös – tehát szinte internacionálisan civil – utazás lesz. És most az egyszer tényleg nem gúnyolódom. Állítólag még van rá néhány szabad hely, így akár egy magam formájú, öregedő és rokkant önkéntes tesztelésére is szükség lehet, hiszen amikor majd menekülnünk kell a tönkretett földünkről, gondolom én, talán mindenkit vinni fognak... Nyilván ez az igazi végső célja ennek az egésznek – vagy nem? Különben mért kellene ez a sok magánpénz-tőke meg a lelkes önkéntesek özöne, hiszen az államok, vagy esetleg majd az államok közös űrszervezetei (ha lesznek valaha olyanok, mint amilyenek ma a „képtelen” sci-fi-sorozatokban szerepelnek) úgyis ezermilliárdokat költenek (vagy áldoznak?) majd ezekre a beláthatatlan messzeségű, de szép, közfinanszírozott vég-célokra évente. Amennyit amúgy már az idén is elköltött a világ. A tavalyi rekord például: 21 kilövés volt.

Míg ugyanakkor olyanok is vannak közöttünk jócskán, akik (nyilván önösségtől sem mentesen) azt gondolják és sugallják, hogy ezek a civil kirándulások ma még teljesen felesleges pazarlást jelentenek. Volna sok más fontos helye is annak a pénznek a glóbuszon – klímaügyekre, járványok kezelésére, éhezés-csökkentésre, ilyesmikre fordíthatnák, vagy a háborúk elkerülésére akár –, de azt például mégsem mondhatják, hogy inkább osszák

szét a szegények között, hiszen azok egy nap alatt megennék az egészet, az csak egy feneketlen kút lenne, míg ezek a repülések mégis csak maradandó, felejthetetlen élményt jelentenek néhány embernek. (Különben is: az a pénz kizárólag az ő, s esetleg éppen nehezen megszerzett saját vagyonuk!) Ráadásul azt valóban nem nehéz belátni, hogy műholdak nélkül ma már talán nincs is élet a földön! Az új évszázad valószínűleg legnagyobb paradoxona az, hogy saját klímakatasztrófánk valódi mértékéről, a széndioxid-kibocsátás Föld-méretű következményeiről, a karbonemisszió veszélyességéről nem is tudnák, vagy nem tudhatnánk eleget, ha nincs az űrversengés elszabadulóban lévő forradalma, ami viszont magának a széndioxid-kibocsátásnak is az egyik legnagyobb okozója. (A lelkiismeret-nyugtató magyarázkodások, ha egyáltalán vannak ilyenek a magán-úrutakkal kapcsolatban, nyilván előszerttel hivatkoznak ezekre a megfontolásokra is.)

Számszerűsítve: a japán űrcivil-pénzmozogul majd, csupán magára a következő párfős égvizitère is – túl a Tesla–SpaceX központi költségvetésén és csillagászati számláin – a jelenlegi legmódosabb magyar „nemzetgazdag” vélhetően teljes vagyonának (ami ma közel két milliárd dollár lehet) a bő kétszeresét fogja kifizetni jövőre, utaztatási hozzájárulásként. Nem tudom, várható lesz-e itthonról is valamilyen komoly kozmikus-érdeklődés a komprádor vagy a nemzeti „burzsoázia” oldaláról (ha még van, aki érti ezeket a valamikori, mára talán már elavult szakkifejezéseket), de a civilek már beindultak. Egy alakulóban lévő kis magyar űrexpediálóg cég például jelentős földi növény szállítmányokat szeretne majd a Marsra juttatni rakétakapszulákban, mindjárt, ahogy annak a meghódítása is beindul, terveik szerint hat éven belül akár. Úgy hírlik, az ötletgazda asztrobiológus már szerzett is hozzá vagy 750 millió forintot, honi befektetőktől. „Terraformálásnak” nevezték el ezt a majdani űrföld-művelési folyamatot, amelynek a vélhető célja nyilván az, hogy a Mars is legyen olyan, mint a Föld: vagyis lakható. *Mindenki számára!* – hallom a szólamokat a globalitáriánus hangszórókból. De közben az a szintén kihallható vélekedés sem tűnik el az éterben, hogy azért ezek a legeslegújabb kori „aranyások” nagyjából úgy tervezik ezt a jövőt, hogy (miközben, szinte Nostredamus jóslatai nyomán, elkezdődne az emberi faj szétszórása a mi kis bolygórendszerünkben), mondjuk egy néhány „kapszulányi” Földfölddel betérített Marsföld darabot, esetleg egy 10-20-100 négyzetkilométeres körzetet úgy tekintenének majd, mint ahogy

a „mienket” szokás, de nem a „közös,” hanem az „enyém” értelemben. Akár úgy is, mint hódítási területet, hiszen a Marson, amely, ugye, szabad bolygó ma még, nem érvényesek a földi törvények, tehát a felszíne mindenképpen „szabad préda” lehetne. Annál is inkább, mivelhogy tényleg nagyon-nagyon sok befektetett dollár milliárdba kerülnek majd azok a hosszú bolygóprojektek. Amúgy is csak 5-6 milliónyi emberre lehetne egyelőre tervezni ott állandó életet. *A még távolabbi jövőben esetleg majd újféle öngazgatási rendszerek vennék irányításuk alá az új kolóniákat* – nyugtatta meg a ’felberzenő’ kedélyeket egy optimista vagy békepárti jövőelemző –, *ahogy a Földön is volt már sokszor példa és próbálkozás ilyenekkel.* Más kérdés azonban – egészíteném ki azért még eufemizmusát –, hogy milyen sikerrel...

Miközben persze bőven jelentkeznek naponta még olyanok is, akik különben el sem hiszik magát a holdjárást sem, s kis túlzással talán még azt is megnézhetnénk, melyikből jelent meg több könyv és publicisztika a nagyvilágban: a holdexpedíció lelkes beszámolóiból vagy a kételkedők hitetlen tudósításából és elemzéseiből, szögről-szögre tételesen bizonyítva a holdút tudományos képtelenségét. Hát csak maga a szállító rakétamonstrum, a Saturn-5 – együtt az Apolló-11-gyel – két milliárd alkatrészből állt! Na, ehhez milyen hibajegyzéket írhatott volna szegény Gagarin! S az is csak színjáték volt, állítják a tamáskodók, hogy Nixon elnök az ovális irodából közvetlenül beszélgetett a holdfelszínen ugrádozó asztronautákkal, hogy azután meg kimenjen eléjük egy rombolóhajóval vízre érkezésükkor. Pedig hát állítólag előre készen volt a beszéde a halálos kudarcs esetére is! Nekem különösen az tetszett, amikor valaki (egy korai vírustagadó?) arra hívta fel a figyelmünket, hogy ha mégis valóságos lett volna a holdjárás, se feledjük el, hogy Armstrong annál a bizonyos „kis lépésnél” a bal lábát helyezte először mellékbolygónk felszínére a holdkomp lépcsőjéről, az a bizonyos „nagy ugrás” tehát mindenképpen „ballépése” volt az Embernek. Miközben az oroszok pedig a Luna-15 nevű, ember nélküli holdszondából „lesték” kamerákkal az amerikai holdkunsztot – akkor éppen már ötvenkettedszer kerülvén meg a Holdat emiatt. Ez az utóbbi hír azonban később igaznak bizonyult, bár a szovjet kutatójármű másnap, holdra-szállási kísérlete közben „fölbé” csapódott és szétzúzódott: nem gyűjthetett holdkavicsokat békésen, ahogyan tervezték.

Összefoglalva tehát: bár embermilliók fantáziáját mozgatta meg – akkor sem volt egy „leányálom”

az űrjárkálás, és még ma sem az. Ezért aztán nekem egy kicsit olyan ez a felszabadult és gondtalan űrjövő-tervezetés, mintha egy éppen készülő klímakatasztrófa-film képsorait forgatnánk a földön és az égben – futrológiai tárgyilagossággal és fantáziagazdagsággal, s ilyen címszavakkal, mint: vizit a Marson... épül a Merkur-kemping... már belátható a Naprendszer kolonializációja, satöbbi. Talán még maga Gagarin is lelkesedne, ha élne, s nem lett volna sima berepülő-balesete, hisz még csak 89 éves lenne. Bár én azért így is szurkolok a fizető és a befizetett **boldog** úttörőknek, még ha megemlítem azt is itt az írás vége felé, hogy a világnépeség, szinte amikor leírom magát a számot, már el is éri a nyolcmilliárdot. De hát minden relatív, ugye?

Csak legyen majd ennyi hely a fenti újvilágban! Békeidőben is. Mert amikor például Nixon személyesen gratulált a Hold-hajósoknak, még javában tartott a 16 éves vietnami háború (még hat évig), bár akkor éppen, a jó szándékok előrejelzéseként, 25 ezer katonát visszarendelt az elnök. Az 543 ezerből. Si vis pacem, para bellum! Ha békét akarsz, készülj a háborúra? Jómagam akkor, mint alig leszerelt katona, éppen a Sírások kocsmájában dolgoztam pincérként, egyetemkezdségig. A bicikliőr egy idősebb, okos cigányasszony volt, aki különben egy rozoga hokedlin töltötte az egész napot kint a bejárat mellett, néha vittem neki egy pikoló sört. Pár hét alatt is sokat tanultam tőle a vendéglátás, meg az élet trükkjeiről, de viccekkel is gyakran traktált – temetési szünetekben. Pár nappal a holdséta után például, amikor éppen a „kézilányoknak” tartottam kiselőadást a friss úrhírekről, mint

jól értesült „okoska” (ahogy a konyhaasszonyok elneveztek engem), megkérdezte tőlem, ízes, ízős hajdúsági dialektusban, tudom-e, miről beszélgettek az amerikaiak a Holdon. Nem tudtam. *Az egyik mingyár' hatalmas „toronyosházakat” akart oda építeni, még nagyobbakat is, mint amilyet állítólag majd minékünk fognak felrakni a Nagyállomásnál, legalább húszemeleteset, bár én biztos, hogy nem laknéik benne, mer' hisz' háborúba' majd ugye úgyis a vasutat fogják először lebombázni, mint legutóbb is* – magyarázta. – *A másik űrpofo meg olyan óriás-gyárakat tervezett oda, mint itt mimellettünk a Gördülő Csapágy. Hogy asztán itt a Földön azután már inkább csak olyan szíp zöd helyek legyenek, mint a mi Nagyerdők itt a szomszidba', meg olyan jó kis-korcsmák, mint amilyen ez a miénk is, a kétszázhetes sírvendéglő, ez a Fekete Bárány* – fűzte tovább a szót a mi jövőtervező „romamamánk”, ahogy meg őt nevezték az asszonyok a konyhán. – *De akkó' meg előugrott egy csúnya kis zöd hódlakó, és elárúta néikik, hogy pár napja már járt ottan egy alacsony, köpcös, mosolygós képű kopasz russzki, és elrendelte, hogy az egéizet hamar vessik be hibridkukoricával* – fejezte be a tréfát az öregasszony – **boldogan** kacagó közönségének – 1969 augusztusában.

Pedig a megpuccsolt állam- és pártvezér, Nyikita Szergejevics Hruscsov akkor már öt éve **boldog** nyugdíjasként élt házi őrizetében. Bukását hatalmi önkényessége, politikai kudarcai, melléfogásai okozták, meg állítólag téves jövőtervező intézkedései is, például, hogy Kazahsztánban 28 millió hektárnyi szűzföld feltörését rendelte el, a birodalom gabona-termelése azonban mégsem növekedett meg tőle...